

Dvoživke in plazilci Slovenije in okoliških regij

Čtivo predstavlja: Anamarija Žagar

Spomladi 2018 je pri založbi Mladinska knjiga izšla nova knjiga v zbirki *Narava na dlani*, ki predstavlja plazilce in dvoživke Slovenije in okoliških regij. To je četrta knjiga o živalih izmed enajstih knjig v tej zbirki; ostale pokrivajo različne skupine rastlin ali glive, tema ene pa so sledi živali. Že v uvodnem nagovoru avtor Milan Vogrin poudari, da je knjiga doprinos k ozaveščanju in poznavanju teh dveh skupin živali. Prav tako je pomembna, ker predstavlja nov doprinos k sicer skromni poljudni literaturi, ki se osredotoča na domorodne vrste dvoživk in plazilcev.

Priročnik *Dvoživke in plazilci Slovenije in okoliških regij: opazovanje in prepoznavanje vrst* na 144 straneh je izšel v nakladi 1.800 izvodov. 237 izvodov je na voljo v 107 različnih knjižnicah po Sloveniji, kot je moč prešteti v sistemu COBISS. Dimenzije knjige so priročne za teren in tako spominjajo na priročne knjižice iz nekaterim bolj poznane starejše zbirke Cankarjeve založbe *Sprehodi v naravo*.

Knjiga je vsebinsko sestavljena iz treh sklopov. Uvodni splošni del povzame biologijo, ogroženost in varstvo obeh skupin ter v splošnem predstavi načine opazovanja in določanja vrst. Sledi najboljše del s predstavitvami posameznih vrst, knjiga pa se zaključuje z razlago uporabljanih gesel in kazalom. Knjiga je opremljena tudi s slikovno predstavitev razvojnih stadijev dvoživk v petih stopnjah in osnovnimi opisi t. i. »najpomembnejših« delov telesa žabe, želve in kuščarice, ki so prikazani na notranji strani podaljšane zadnje platnice. Skice so izredno nedovršene pri vseh treh. Medtem ko pri žabi vseeno dokaj dobro opišejo glavne značilnosti, so pri kuščarici izredno okrnjene in lahko celo nepoučne.

Pri založbi, pri kateri imajo seveda dolgoletne izkušnje z izdajanjem priročnikov, so postavitev in strukturo publikacije zasnovali priročno, tako da se bralec lahko hitro znajde, ko išče določeno podrobnost v knjigi. Že na začetku, na notranji strani sprednje podaljšane platnice, tako najdemo obrazložitev strukture po poglavjih in razporeda informacij v posameznem poglavju opisa vsake vrste. Tukaj bi si želela le, da bi pri izbiri simbola za skupino kuščarjev uporabili oris kakšne kuščarice ali

Naslovnica knjige.

gekona in ne orisa agame, ki je sicer priljubljena terarijska žival, vendar domuje v Afriki in ne pri nas.

Knjiga zaobjema predstavitev vseh 23 vrst plazilcev in 20 vrst dvoživk, ki živi-

jo v Sloveniji. Avtor je dodal tudi vrste, ki živijo v okoliških regijah, saj meni, da se bomo Slovenci, ki radi zaidemo čez svoje meje, predvsem na Hrvaško, zelo verjetno srečali tudi z njimi. To sicer drži bolj za plazilce, saj je od dvoživk dodana le ena

vrsta, sosednja italijanska rega (*Hyla intermedia*), pri plazilcih pa je dodanih 11 vrst iz sosedstva. Pohvalno je, da sta omenjeni tudi dve tujerodni vrsti, med dvoživkami volovska žaba (*Lithobates catesbeianus*), za katero je bila zabeležena ena najdba pri nas, in pri nas zelo pogosto prisotna tujerodna vrsta sladkovodne želve popisana sklednica (*Trachemys scripta*) z obema pri nas prisotnima podvrstama – rumenovratke in rdečevratke.

S stališča določanja vrst je priročnik precej splošen in to vlogo pri določenih vrstah dobro odigra, pri drugih pa žal ne. Pomanjkljiv nabor fotografij, ki bi bolj nazorno prikazoval značilnosti vrst in s tem uporabniku priročnika omogočil lažje določanje, je na primer precej očiteno pri progastem gožu (*Elaphe quatuorlineata*) na straneh 124–125, kjer je prikazan mladostni osebek. Progasti goži se v obarvanosti in hrbtnem vzorcu skozi odrasčanje zelo spremenijo. Odrasli osebki večino svojega

življenja nimajo temnih pik in vzorca na glavi, ampak le štiri vzdolžne temne proge. Sicer je to v opisu zabeleženo, a bi bilo vzorec odraslega osebkoma zelo smiselno prikazati tudi slikovno. Podobno je pri vrstah, pri katerih obstajajo razlike v obarvanosti med spoloma in je na fotografiji predstavljen le eden od spolov (po navadi samec, ki je obarvan bolj živo oziroma pisano). Smiselno bi bilo vključiti tudi fotografije, ki predstavijo značilno obarvanost drugega spola (večinoma samic). Prikaz tipičnih značilnosti, ki so pomembne za prepoznavanje vrste, je nujen za namene priročnika. Dober primer slikovnega prikaza tipičnih značilnosti, ki so pomembne za prepoznavanje vrste v knjigi, je opis hribskega in nižinskega urha (*Bombina variegata*, *B. bombina*) na straneh 40–43. Obe vrsti imata značilno obarvano tako trebušno kakor tudi hrbtno stran in pri obeh vrstah je na podoben način slikovno prikazano oboje, kar nam omogoči primerjavo, ko urha opazujemo v naravi.

Vsebinsko opisi vrst vključujejo veliko informacij na strnjen način. Prav tako se različne zanimivosti, ki so sicer značilne za več vrst, ne ponavljajo vedno, ampak so zapisane le pri posamezni vrsti in tako popestrijo branje, če knjigo beremo od začetka do konca. Ponekod bi lahko avtor navajal manj natančne številke o najvišji starosti, številu jajc v leglih ipd., saj podatek, ki je pridobljen iz neke populacije v tujini, ne drži nujno za populacije, ki živijo pri nas. Kljub temu je knjiga napisana strokovno, obenem pa obogatena z zanimivostmi in kvalitetnimi fotografijami. Menim, da je za manj zahtevnega opazovalca narave zelo uporabna.

Priročnik lahko po dostopni ceni 19,95 € kupite v knjigarnah Mladinske knjige, na <http://www.emka.si> ali jo naročite preko telefonske številke 080 12 05. 🌿

Varstvo habitata plavčka in močvirske sklednice na Ljubljanskem barju

Besedilo: Aja Zamolo in Anamarija Žagar Foto: Aja Zamolo

V Herpetološkem društvu - Societas herpetologica slovenica tudi v letu 2018 v okviru dveh projektov, katerih glavna cilja sta varstvo plavčka (*Rana arvalis*) in močvirske sklednice (*Emys orbicularis*) na Ljubljanskem barju, izvajamo različne naravovarstvene aktivnosti.

O naših preteklih aktivnostih in pristopih k varstvu omenjenih vrst ste že lahko prebrali v *Trdoživu*, saj ta dva projekta v sofinanciranju Mestne občine Ljubljana vsakoletno uspešno izvajamo že več kot pet let. Na ta način se skušamo iz leta v leto bolj poglobiti v razumevanje varstvene problematike obeh vrst in razviti ukrepe za čim učinkovitejše lokalno ohranjanje populacij na tem območju. Letošnji podatek obeh projektov bo tako ponovno nekoliko drugačen, saj predstavlja nadgradnjo že pridobljenega znanja s tega območja. V društvu smo v lanskem letu

kot ukrep varstva habitata za obe vrsti zakupili za obdobje 10 let zemljišča na Ljubljanskem barju v neposredni bližini deponije, na katerih je bil v preteklosti izveden golosek. Na zakupljenih zemljiščih bomo v letu 2018 izvedli nekatere posege, s katerimi bomo sčasoma poskušali ponovno vzpostaviti poplavno jelševje z vodnimi telesi. Tako bomo poskušali izboljšati pogoje za razmnoževanje obeh vrst, ki sta sicer na tem območju prisotni, vendar v izrazito manjšem številu kot pred omenjenim golosekom, kar je znano vsaj za plavčka. V neposredni okolici zemljišč so prisotna tudi neprimerna umetna vodna okolja (betonski jarki), ki so del deponije in v katere se lahko ujamejo sklednice. V sklopu projekta bomo izvedli tudi skupne delovne akcije, na katere ste vsi lepo vabljeni! 🌿

Suhi deli parcele vzhodno od deponije, ki jo je na Ljubljanskem barju zakupilo herpetološko društvo in na kateri bo izvedenih več posegov za izboljšanje habitata plavčka in močvirske sklednice.

Poplavni gozd zahodno od ljubljanske deponije.